posted by Willant on 23. december 2013 - 20:22
23.12.2013 - posledná úprava článku.

Doba Pilíšskeho opátstva a Pavlínskej rehole **[1]**

Záhada benediktínskeho kláštora - Úryvok z monografie Gregora Papu?ka Mlynky a okolie ? Archívy nám zatia? len ve?mi málo prezradili o benediktínskom kláštore, ktorý kedysi stál pod Pilíšom. Vieme o ?om len to?ko, že v roku 1184 bolo vidno už iba jeho zrúcaniny. Bolo by dobre vedie?: kto a kedy ho postavil?

„Túto najstaršiu dosia? existujúcu mníšsku reho?u založil sv. Benedikt z Nursie (asi 480 - asi 550) v roku 529. Prvý benediktínsky kláštor bol postavený v Taliansku na vrchu Monte Cassino. Významné bolo vo Francúzsku clunyské opátstvo. U nás knieža Gejza r. 996 daroval benediktínskej rehole Pannonhalmu. Štefan I. a jeho následníci im darovali obrovské majetky."

(Új Magyar Lexikon, Budapest 1960. Zväzok 1., s. 285. Heslo: Benedek-rend.) Tak o tom hovorí ***Nový ma?arský lexikón***. Ke? arpádovskí panovníci tak podporovali benediktínskych reho?níkov, potom kto mohol zrúca? kláštor pod Pilíšom? Kto prinútil podpilíšskych benediktínov, aby svoj kláštor opustili?

Posledné roky *Ve?kej Moravy*, na území ktorej tento kláštor stál, boli ve?mi rušné. V roku 906 vo výprave proti Ma?arom v bitke pri Dunaji padol *krá?* ***Mojmír II.*** a jeho brat, knieža ***Svätopluk II.*** Ríša ostala bez centrálnej moci, nastal v nej zmätok. Pokúsme sa logicky uvažova?. Ako to tu vlastne mohlo

by??

Ma?arské bojové jazdecké družiny tu neza?ali hne? stava? kostoly a kláštory, ve? boli pohania. Po kres?anskej Európe sa vtedy údajne takto modlili: *„Od šípov Ma?arov, ochra?uj nás, Pane!”* Knieža *Gejza* a ešte aj *krá? Štefan I.* museli tvrdo, oh?om a me?om bojova?, aby svoj ?ud zachránili od skazy a obrátili ho na kres?anskú vieru. Staré pohanské zvyky sa ?ažko poddávali a taký benediktínsky kláštor mohol by? pre nich ?erveným súknom. ?o sa to teda asi mohlo sta? s tým našim benediktínskym kláštorom? Pravda, viac by stála taká stará dobová listina z X. storo?ia so zmienkou o tomto kláštore, než naše prázdne úvahy. Možno raz na ?u dakto z našich Pilíšanov natrafí.

Pilíšske opátstvo a Pavlínska reho?a

Omnoho viac toho vieme poveda? *o cisterciánskom kláštore,* sídle *Pilíšskeho opátstva,* ktorý sa za?al stava? v roku 1184 a stál tu - s výnimkou malej epizódy - nenarušený až kým ho turecké vojská v roku 1541 nepodpálili a definitívne nezni?ili. Ale nepredbiehajme udalosti.

Cisterciánska mníšska reho?a svoje meno dostala od miesta svojho prvého kláštora. Ten bol založený vo *Francúzsku,* v meste *Citeaux* (po latinsky *Cistercium*) v roku 1098. Bola to vlastne rímskokatolícka reho?a. Zo za?iatku sa zaoberali predovšetkým obrábaním pôdy a záhradníctvom, ale od 16. storo?ia už iba výu?bou a kázaním slova božieho.

Pilíšski reho?níci pochádzajú z vetvy *Clara-Valliskej* (t. j. z *Clara-Vallisu* v roku 1131 vznikol kláštor *Carus-Locus* v *Burgundii,* z toho v roku 1136 vznikol kláštor v *Acey,* tiež v Burgundii, a nakoniec z toho posledného 27. mája 1184 bol založený kláštor *Pilíš* v *Bezpremskej cirkevnej župe*). Pod Pilíš sa dostali nasledovne: K uhorskému *krá?ovi* ***Belovi III.*** (1173-1196) v roku 1183 z Francúzska prišlo posolstvo s prosbou, aby krá? zabezpe?il v Uhorsku pre cisterciánov také isté práva, ako pre ostatných reho?níkov. Krá? si ich vypo?ul, a v nasledujúci rok, 27. mája vyzna?il pre ich budúci kláštor miesto *tesne pod Pilíšom,* hlavným štítom *Pilíšskeho pohoria,* na mieste tamojšieho benediktínskeho kláštora. Potom cisterciáni benediktínsky kláštor ?iasto?ne

rozobrali a zamurovali do stien svojho nového kláštora.

Ak sme vyššie uvažovali o tom, *kto ten benediktínsky kláštor mohol zrúca?,* tak po tejto vete už ani presne nevieme, nako?ko bol ten kláštor zrúcaný, ?i vôbec bol zrúcaný, alebo len opustený. Dos? na tom, že na jeho mieste, ?iasto?ne *aj na jeho základoch a z jeho rozobratého muriva bol postavený nový cisterciánsky kláštorný kostol,* a okolo neho postupne aj celý rad hospodárskych budov. Tak vzniklo cisterciánske *Pilíšske opátstvo.*

Asi o 65 rokov neskôr, okolo r. 1250 sa tu sformovala aj ***Pavlínska reho?a svätého kríža***. Na základe Eggererovej práce *„**Fragmen Panis Corvi**”* (Mon. Strig. I., ?. 456., s. 363-364.) o založení *Pavlínskej rehole* vieme, že *ostrihomský kanonik* ***Eusebius*** s nieko?kými svojimi druhmi sa utiahne do trojitej jaskyni Pilíša, blízko dnešného *Pilíšskeho Santova: „...ubi ca 1250 Ecclesiolam modicam s. Crucis in Pilisio dictum erexit, cui tardius adiecit monasterium funditus, sub in Turcis derolatum”.*

Teda pavlínski pustovníci si založili svoju reho?u hne? po plienení Tatárov. S týmto tvrdením súhlasí aj najnovšia odborná literatúra, opierajúca sa o *tzv.* ***Pavlínsky kódex***, napísaný okolo r. 1520. Po tatárskom plienení krajina sa pomaly za?ínala spamäta? z pohromy. *Krá?* ***Belo IV.*** údajne rád chodil do okolia

pilíšskeho cisterciánskeho kláštora na po?ova?ky. V roku 1270 sa tu stretol s pavlínmi, ktorí už vyše 20 rokov žili v jaskyniach a živili sa korienkami a lesnými plodmi. Z?utoval sa nad nimi a daroval im svoj *po?ovnícky dom*, ktorý stál *ne?aleko cisterciánskeho kláštora,* aby sa do?ho nas?ahovali. To bol prvý *„kláštor"* pavlínov, stredisko *Pavlínskej rehole,* ktorá sa nazvala neskôr *reho?ou svätého kríža.*

S menom *Rehole pilíšskeho svätého kríža* (Pilis Szent Kereszt) sa prvýkrát stretneme v roku 1291 v prepise listiny *biskupa* ***Pavla*** z r. 1263 o povolení ú?inkovania pustovníkov na území biskupstva. Listiny z r. 1309 a 1341 ich tiež nazývajú *„pustovníkmi svätého kríža"* (Gy?rffy Gy.: Adatok a pilismegyei

monostorok középkori történetéhez - MÉ 1956/238.)

?ažko súdi?, kde ten po?ovnícky dom asi mohol by?. Miera *„ne?aleko”* je aspo? taká presná, ako tá druhá, v tej dobe ?asto používaná: *„?o by kame?om trikrát dohodil”*. Mohlo by to by? aj *na mieste dnešného mlynského kostola,* hoci to je skôr ved?a ako ne?aleko. Pavlíni totiž, po vyhnaní Turkov si vyh?adali svoje bývalé kláštory zni?ené po?as tureckej nadvlády, a na ich mieste si stavali kaplnky, neskôr kostoly.

Poznáme listinu z r. 1725, v ktorej sa píše: *„Reverendi Patres ordinis S. Pauli primi Eremitae Pesthini In Pilisiensibus Sylvis habent rudera Monastery Sanctae Crucis,”* (ÁL. 2. Acta Pol. Mirc. Ant. 1725 No 15.) ktorá odzrkad?uje už tento stav. Pavlíni si v roku 1757 na mieste údajne svojho bývalého kláštora (!) skuto?ne dali postavi? kaplnku. O osem rokov neskôr, r. 1765 prior peštianskeho konventu pavlínskej rehole na miesto tejto kaplnky dal postavi? kostol, ktorý v roku 1766 bol dostavaný a stojí tu podnes. Nevyzerá to však na miesto bývalého kláštora, skôr by to mohlo by? miesto niekdajšej dediny Pilíš. Mohol tam stá? kedysi kláštor pavlínov? Sotva.

Podozrenie len posil?uje skuto?nos?, že po tureckom období, hne? v prvých rokoch 18. storo?ia sa tu stala vec, ktorá nebola celkom v kostolnom poriadku. *Peštianski pavlíni si totiž prisvojili kláštor cisterciánov s celým jeho okolím.* A to spôsobom viac než divným, i ke? toho ?asu najvyšším súdom podporeným.

A je tu ešte jedna zaujímavos?. Pôvodný kláštor pavlínov totiž mohol stá? aj na kopci medzi druhým a tretím majerom *ved?a pomázskej cesty.* V pamäti Pilíšanov, resp. Mlyn?anov, sa meno tohto miesta zachovalo ako *„**pútskí kostel**”*. Teraz je ***tam hôrka, ale naši pradedovia kedysi v 18. storo?í tam mohli vidie? ešte múry toho kostola. Nebol to náhodou ten pavlínsky kláštor?***

Ke? po 2. svetovej vojne, kedysi v 50-tych rokoch, pri tomto mieste kopali základy pre hydinárske krmníky, natrafili na *murované základy a rôzne stopy niekdajšieho obývaného miesta.* Navyše toto miesto v ***Archíve Peštianskej župy*** má aj pomerne bohatú literatúru. (Sashegyi Sándor: Újabb adatok a pilisi Szent Keresztr?l elnevezett Pálos kolostor helymeghatározására. PML. Lelt. sz.: 3717 a 3912, ako aj A pilisszentkereszti Pálos kolostor-pusztatemplom.) O tom kostole vedeli Pilíšania a vedel o ?om aj ***Sándor Sashegyi***. Je to možné, že by o ?om len práve pavlíni neboli vedeli? ***Pre?o si tam nepostavili kaplnku?*** H?a, opä? jedna záhada, ktorú by mohol niekto v budúcnosti rozuzli?. To sme sa však dostali až k udalostiam, ktoré už budú patri?

k po?iatkom histórie znovuzaloženia Pilíša, dnešných Mlynkov. Vrá?me sa preto k stru?nému predstaveniu ?alšieho osudu cisterciánov.

Kláštor a jeho obyvatelia ?oskoro po založení *Pilíšskeho opátstva* sa stali tak významnými, že napr. pilíšskeho opáta rímsky pápež ob?as vyzna?il za sudcu alebo vyšetrovate?a v rôznych cirkevných sporoch takých vysoko postavených cirkevných hodnostárov, ako bol vacovský biskup, pä?kostolský biskup at?. ***Pilíšsky opát neraz zastupoval Uhorsko ako poslanec uhorského krá?a.*** Tak napr. aj 23. februára 1226 *„Svätomartinský opát a nemocni?ný prior Ján pred* ***pilíšskym opátom*** *a belehradským prepoštom ako pred pápežom vyslanými sudcami, sa dohodnú...”,* (A pannonhalmi Szent Benedek-rend története, Pannonhalmi f?apátság I., s. 372., ?l. 82.) alebo 11. júla 1226 *„Pápež Honorátius III. poverí vacovského biskupa,* ***pilíšskeho opáta*** *a peštianskeho hlavného dekana,... aby vyšetrili... a aby predvolali stránky na Vianoce pred apoštolskú stolicu.”* (A pannonhalmi Szent Benedek-rend története, Pannonhalmi f?apátság I., s. 673., ?l. 84.)

Opátstvo malo majetky na 41 miestach. Z jeho ?lenov založili r. 1190 *Pastúchovské*, r. 1232 *Bélhámorkútske* a r. 1263 *Abrahámske opátstvo.* Pilíšske opátstvo údajne bolo vzácnym a *ob?úbeným miestom arpádovských krá?ov.* V roku 1213 *bán* ***Bánk*** tu, pod Pilíšom, pri po?ova?ke zavraždil manželku krá?a ***Ondreja II.*** Krá?ovná ***Gertrúda*** bola pochovaná v chráme tohto opátstva. Jej hrob po?as vykopávok v roku 1977 aj našli. (Pest Megyei Hírlap z 1. januára 1978: Megtalálták Gertrúdis sírját /Našli hrob Gertrúdy/. Dr. László Gerevich o vykopávkach v Pilisszentkereszte.)

Pre uhorské národy tak tragické tatárske plienenie zanechalo svoje hrozné stopy po celej krajine. Strašnú cestu Tatárov zna?ili všade o?adené ruiny a m?tvoly. Ke? v lete r. 1242 sa rozleteli chýry o smrti *ve?kého chána* ***Ogodeja,*** Tatári sa oto?ili spä? a opustiac krajinu rútili sa na východ. Vo ve?kej ?asti krajiny ani v jese? 1241, ani na jar 1242 *neorali, nesiali.* Strašná bieda a núdza pustošila tých, ktorých tatárske vojská nevyvraždili, alebo do zajatia neodvliekli. ?ud, ktorý sa skrýval v horách, alebo v trstinách, vyšiel zo svojho úkrytu a živil sa kore?mi a rôznymi bobu?ami. *Krá?* ***Belo IV.,*** ktorý sa zachránil len akýmsi zázrakom, musel znovu zaklada? krajinu. Tatárske vojská neobišli ani Pilíšske opátstvo. *V roku 1241 cisterciánsky kláštor podpálili.* Zhorela však len strecha, ?as? kníh, listín a nábytku. Pilíšski cisterciáni sa ?oskoro vrátili, kláštor si opravili a pomocou krá?a Belu IV. tak hospodársky ako i

právne boli postavení na svoje bývalé miesto. Žili tu ešte dlhé stáro?ia, hospodárili na svojej pôde okolo kláštora.

Medzitým sa s nimi všeli?o postávalo. Mali také obdobie, ke? sa morálne i hospodársky nato?ko zvrhli, že *iba zásahom krá?a boli v stave postavi? sa na nohy.* Ale boli aj ?asy, ke? *boli silní, bohatí,* dokonca mali *aj právo me?a,* a široko ?aleko mali ve?kú autoritu.

Rok 1541 priniesol na kláštor a jeho obyvate?ov ešte vä?šie neš?astie ako Tatári. Po bitke pri *Mohácsi,*

kde bolo uhorské vojsko Turkami porazené, Turci postupne napredovali dovnútra krajiny. 7. septembra 1541 sa dostali až do *Budína* a ešte v ten de? *podpálili aj kláštor pilíšskych cisterciánov.*

Reho?níci stato?ne vy?kali až poslednú chví?u, a len tesne pred príchodom Turkov, ke? už inej možnosti nemali, utiekli z kláštora, nesúc so sebou iba niektoré najcennejšie veci, netušiac, že sa sem už nikdy nevrátia. Jeden z nich, ***Georgius***, na vlastné o?i videl, ako Turci vyvliekli na dvor kláštora jedného z jeho druhov a tam ho upálili.

Reho?níci pilíšskeho opátstva sa utiahli údajne najmä v *Rakúsku.* (Zdá sa však, že tomu protire?í skuto?nos?, že po odchode Turkov stredisko majú nie v Rakúsku, ale na Morave, v *Brne*). V r. 1541 celá Pilíšska župa sa poddala Turkom, a tak o zhorený kláštor sa nemal kto stara?. Ba ?o viac, po páde *Ostrihomu* ***Turci dali rozobera? múry vyhoreného kláštora a odváža? kamene do Ostrihoma na posilnenie múrov ostrihomského hradu***. Prešli potom celé dve storo?ia a po pilíšskom cisterciánskom kláštore ostalo *iba rumovisko* zarastené burinou a krami. Za tak dlhý ?as prešiel takmer do úplného zabudnutia.

Osudy pilíšskeho opátstva podrobne a ve?mi dôkladne opísal u?ite? cisterciánskeho gymnázia v *Pä?kostolí* ***Remig Békefi***. Jeho obsiahle dielo pod názvom ***A pilisi apátság története 1184-1541*** *(Dejiny pilíšskeho opátstva 1184-1541)* vyšlo r. 1891 v Budapešti. Dielo je viazané do jedného, neskôr do dvoch

zväzkov. Nájdeme ho takmer vo všetkých archívnych a verejných knižniciach.

Treba ešte poveda?, že existencia na jednom mieste dvoch odlišných mníšskych rehô? a prezentovanie iba jedného konkrétneho kláštorného rumoviska, nedostatok a ?asto aj nepresnos?, ba zdá sa, že ob?as aj úmyselné skres?ovanie niekdajšej skuto?nej situácie a novodobých písomných prác, ako aj zvláštne

spôsoby pavlínov v potureckých rokoch, zaprí?inili *pomerne ve?ký chaos okolo týchto dvoch rehô? a ich kláštorov.* Tento chaos poci?oval nejeden historik, ktorý skúmal históriu našej dediny, resp. týchto dvoch rehô?, medzi nimi aj historik umenia ***Dezs? Dercsényi***, ktorý redigoval dielo ***Magyarország m?emléki topográfiája*** *(Miestopis umeleckých diel Ma?arska).* Jeho V. zväzok má názov ***Pest megye m?emlékei*** *(Umelecké diela Peštianskej župy),* v ktorom pod heslom ***Pilisszentkereszt története*** *(História Mlynkov)* píše nasledovne: *„Na mimoriadne rozsiahle rumovisko, nachádzajúce sa v tzv.* ***Kláštornej záhrade*** *na ?istine ležiacej od obce na západ, ale v jej bezprostrednom susedstve, sa môže vz?ahova? tento novodobý záznam: „****Reverendi Patres ordinis S. Pauli primi Eremitae Pesthini In Pilisiensibus Sylvis habent rudera Monastery Sanctae Crucis.****”*, (Békefi Remig: A pilisi apátság története II., s. 150.) *i ke? aj to je možné, že ruiny pavlínskeho kláštora sa podnes kdesi skrývajú, alebo že ten* ***rudera Monastery*** *spomínaný v tej listine ešte v roku 1725 stál, z ?oho by vyplývalo, že jeho miesto môže by? totožné s farským kostolom postaveným v 18. storo?í, ktorý je tiež pavlínskeho pôvodu. Pavlínske kláštory zni?ené v tureckej dobe pavlínski mnísi po oslobodení si vyh?adajú a za?iatkom 18. storo?ia na tento majetok si znovu získajú darovaciu listinu postavia tam nové kostoly. Vyššie uvedený listinný údaj odzrkad?uje už tento stav. Avšak je ?ažko pochopite?né, - aj ke? dedina vtedy už patrí peštianskym pavlínom - že ved?a nej zakreslené a podnes tam jestvujúce rumovisko istá chotárna mapa z roku 1766 s ozna?ením* ***Joh. Jäger ing-geom.****nazýva* ***rudera Monasterii Cisterciensis****”*. (Mapa ing-geom. Johana Jägera z r. 1766. OL. Kamarai térképek /116.sz./ S-11, 51/a.) V roku zhotovenia tejto mapy totiž peštianski pavlíni - na mieste svojej kaplnky postavenej v roku 1757 - stavajú farský kostol, ktorý tam stojí podnes. Stavajú ho zemepáni súdnou cestou spä? získaného majetku, ***oni sú aj znovuzakladate?mi obce*** (h?a, opä? jedno tvrdenie, že naša dedina po tureckej dobe bola nie založená, ale ***znovuzaložená!*** - pozn. G.P.) a duchovnými pastiermi jej obyvate?ov. *Jäger,* renomovaný geometrus (zememera?) by sotva bol písal na rumovisko dnešnej ***kláštornej***

záhrady ozna?enie ***monasterii Cisterciensis***, keby to boli pokladali za totožné s pradávnym kláštorom pavlínskych zemepánov.

Ale nepredbiehajme udalosti. Po odchode Turkov z Uhorska, cisterciáni, ktorí v tom ?ase svoje stredisko mali už v *Brne* (h?a, vraj toho ?asu utiekli do Rakúska a stredisko majú v Brne!) v ?ele s opátom ***Floriánom Nezorinom*** pomýš?ali na znovupostavenie svojho bývalého kláštora. ***13. novembra 1712*** vyslali na miesto zrúcanín ***Bernarda Widenmana***, predstavite?a pilíšskeho opáta, aby si obhliadol stav kláštora a jeho okolia. A tu sa za?al spor medzi pavlínmi a cisterciánmi.

20. novembra 1712 prior peštianskych pavlínov, ***Imre Bakay***, protestuje u vacovskej kapituly. *Cisterciáni boli prekvapení, že si pavlíni kladú nároky na ich majetok.* Medzi r. 1744 až 1748 spor prebieha už *pred krá?ovskou tabulou*, zd?havo a ?astými pojednávaniami. V roku 1746, 22. a 23. mája v *Pilíšskom Santove* (dedina na 3 km od Mlynkov, resp. od rumoviska cisterciánskeho kláštora) prebiehal výsluch svedkov. (Békefi Remig: A pilisi apátság története II., s. 150.) Medzi svedkami boli pomázski a ?obánski

Srbi, a tiež aj ***santovskí Slováci***. Výsluchu boli podrobení aj ***Martin Remeš***, ***Martin Voderaczky*** (správne: Voderadský) a ***Jakab Terkal*** (správne: Jakub Trkal).

Súdny proces sa skon?il - ?uduj sa svete - výhrou peštianskych pavlínov! K ich menu sa viaže ***znovuzaloženie niekdajšieho Pilíša***, dnešných *Mlynkov*. Dedina, aj jej celý chotár bude ich majetkom, t. j. *zemepánom dediny a jej chotára bude peštianska pavlínska reho?a*. To sú však už za?iatky nasledujúcej kapitoly, za?iatky nových dejín Pilíša, dnešných Mlynkov. A tie vyššie uvedené mená budú z tohto h?adiska ve?mi zaujímavé.

X X X

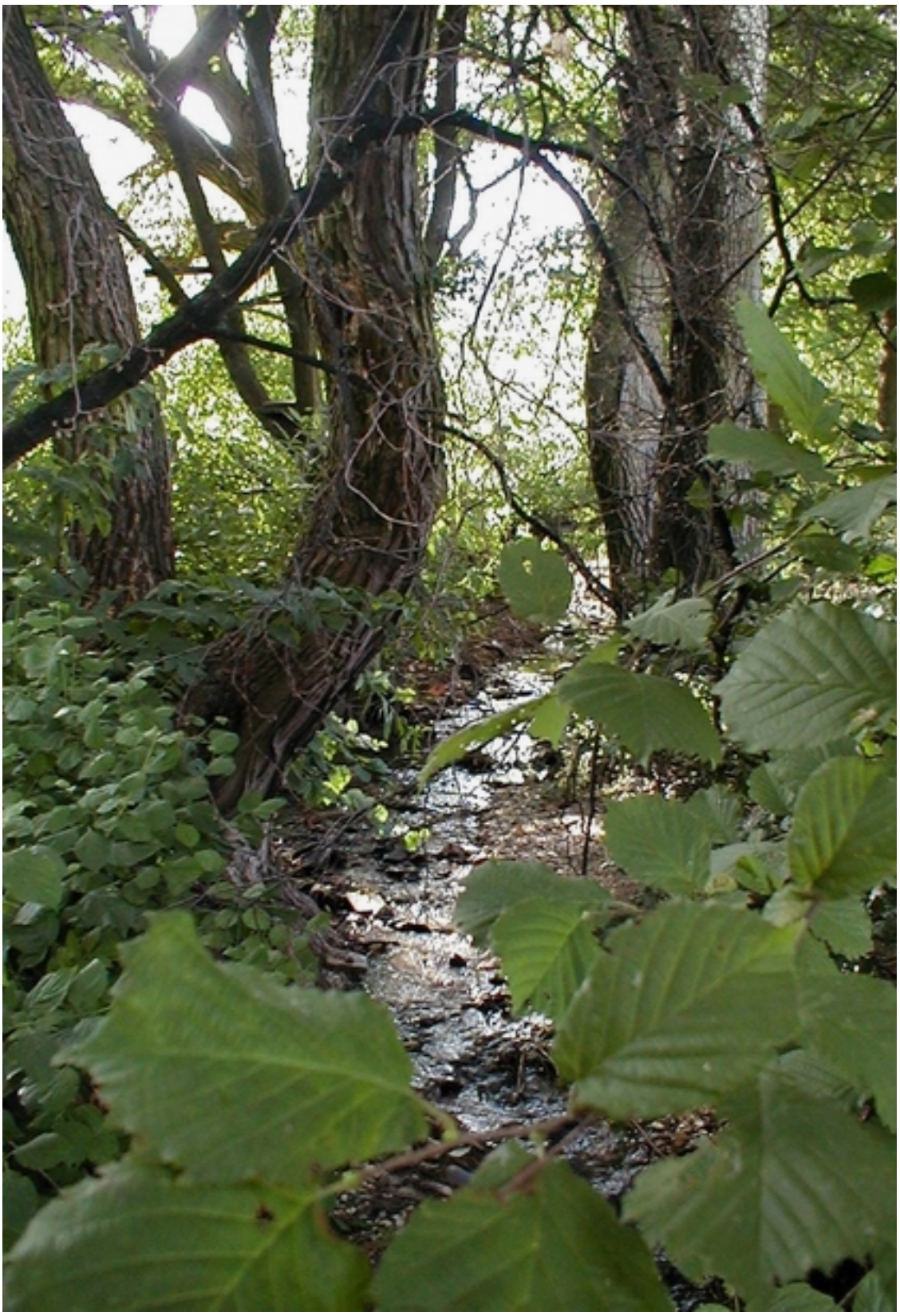
Dnes už vykopávky jednozna?ne ur?ili, že rumovisko ležiace od Mlynkov na západ v ich bezprostrednom susedstve, ktoré Pilíšania poznajú ako „***Kláštor***”, je *totožné s pozostatkami niekdajšieho cisterciánskeho kláštora*. V obrovskej záhrade blízko dediny nájdeme neoby?ajne rozsiahle pozostatky *dvojlo?ového chrámu*, základy pekne vykresaných kamenných st?pov, vydláždenú podlahu, obrysy oltára, a okolo chrámu základy hospodárskych budov. Vzorkované dlažobné tehly, aké sa tu našli, sú doteraz známe výlu?ne z cirkevných, a síce niekdajších premontrejských alebo cisterciánskych stavieb. Tieto tehly sú predkami v 13. a 14. storo?í vyrábaných dlažobných tehál (celkom sú im podobné), ktoré poznáme jedine z francúzskych kláštorov cisterciánskych rehô?. A na dôvažok - ako sme o tom už hovorili, - poznáme aj *mapu z roku 1766* od známeho inžiniera-geometrika ***J. H. Jägera***, ba môžeme tu spomenú? aj ?alšiu mapu z rokov 1762-1765 od ***S. Zellera***, obidve znázor?ujú aj ved?a dediny ležiace zrúcaniny kláštora, a hoci dedina už patrí pavlínom, zrúcaniny sú ozna?ené poznámkou: „***Rudera monasterii Cisterciensis***”. (OL. Kamarai térképek /116.sz./, S-11, 52. Pilisszántó /Pilisvörösvár, P.

Szentkereszt, Csobánka/. Cop. Zeller S. Farebná latinská mapa.)

Historici sa už dávnejšie zaoberali pôvodom tohto rumoviska. Prvý bol už spomínaný ***dr. Remig Békefi***, ktorý po vydaní svojho ve?kého diela o histórii pilíšskeho opátstva, hne? v nasledujúcom roku pristúpil aj k praktickému preskúmaniu objektu svojej teórie. Pod jeho vedením v roku 1892 sa tu za?ali *prvé vykopávky*. V roku 1913 sa v týchto prácach pokra?ovalo, teraz už pod vedením ***Pétera Gerecehо***. Na základe týmito dvomi bádate?mi dosiahnutých výsledkov riadite? *Archeologického ústavu Ma?arskej akadémia vied* ***dr. László Gerevich*** a jeho spolupracovníci v 1970-tych rokoch vylúštili tajomstvo tohto rumoviska. Pod?a dr. L. Gerevicha ***opátstvo vo svojom rozkvete vyzeralo nasledovne:***

„Rozprestieralo sa na prekrásnom mieste v horami obk?ú?enom údolí na 7 jutrovom obrovskom území medzi Chotárnou skalou a Pilíšom. Malo kostol dlhý 60 m., jedálnu sie? dlhú 35 m. Obklopovala ho st?pová chodba a ved?a ciel, v ktorých mnísi bývali, bol postavený celý rad dielní. Pod?a zápisov: okrem mníchov ?asto sem chodili aj rôzni francúzski majstri, predovšetkým stavitelia. Tento kláštor, ktorý bol aj významným kultúrnym a hospodárskym strediskom, francúzski mnísi dali postavi? v tom ranogotickom štýle, ktorý sa práve z Francúzska rozšíril po Európe. Majstri dielní tohto kláštora pracovali aj na ostrihomskom krá?ovskom paláci, a tiež aj na prestavbe katedrály. Cisterciti sa vyhýbali prep??aniu priestorov, ich stavby charakterizovala presnos?. Štýl, ktorý vytvorili, bol zo všetkých oh?adov pokrokovejší, modernejší. Po?as vykopávok vysvitlo tiež, že ***na mieste opátstva predtým už stála podobná budova, bol to benediktínsky kostol s kláštorom, ktorý Francúzi ?iasto?ne rozobrali a zabudovali do nového kláštora****. Natrafili sme na mnohé nepoškodené pletencové palmetové primitívne klasicistické pozostatky stien a*

kame?ov.”

O spôsobe života tunajších ?udí všeli?o prezrádzajú tie desiatky predmetov dennej potreby, ktoré po?as vykopávok po stáro?iach opä? uzreli svetlo sveta. V tejto súvislosti dr. L. Gerevich medzi inými povedal:

„V budovách opátstva vodu zabezpe?oval vodovodný systém, zhotovený z kame?a a vypálených ?repových rúr. Aj kanaliza?ná sie? bola zhotovená z kame?a. V jednom takomto kanáli sme našli zlomenú pe?a? jedného z opátov zo 14. storo?ia. Kto sa toho ?asu v eráre predstavil touto pe?a?ou,

platili mu tam cengavým zlatom. Preto, ke? opát zomrel, pe?a? mu zlomili, aby ju nikto nemohol zneuži?. Do inventáru sme zaradili ve?ké množstvo kame?ov. Zložili sme z nich aj jeden sarkofág. Na základe jeho ozdobných prvkov sme usúdili, že v tomto sarkofágu mohli pochova? iba krá?a. Bravúrnym pátraním a trochou š?astia sme natrafili na darovaciu listinu krá?a Belu IV., v ktorej stojí, že cisterciánskemu kláštoru daruje pozemky, lebo mu matku dôstojne pochovali. Z toho vyplýva, že v chotári Mlynkov v zrúcaninách kláštora leží hrob Gertrúdy, manželky Ondreja II., ktorú pod?a histórie zabili pri pilíšskej polova?ke." (Pest Megyei Hírlap z 1. januára 1978: Megtalálták Gertrúdis sírját /Našli hrob Gertrúdy/. Dr. László Gerevich o vykopávkach v Pilisszentkereszte.)

Samozrejme, našim cie?om ani z?aleka nemohlo by?, aby sme dali úplný preh?ad dejín týchto dvoch rehô?. Mohli sme tu poda? z ich histórie len krátku ukážku, vzbudi? vo?i ním pozornos? a *nazna?i? literatúru*, z ktorej sa záujemci môžu o nich ?aleko viacej dozvedie?. Niektoré diela sme už spomenuli, iné ešte nie, preto bude ú?elné, ak si ich tu na jednom mieste zhrnieme.

Úryvok z monografie
Gregora Papu?ka Mlynky a okolie
Vyd.: Samospráva obce Mlynky
a Spolo?nos? Fuhl BT (r. 2000)
www.oslovma.hu/XXX/MlynkHis.rtf **[2]**
www.oslovma.hu/XXX/PsztkTor.rtf **[3]**
Zdroj článku: http://www.oslovma.hu/... [4]

Kategórie článkov: Atraktívne miesta [5]
História [6]

Adresa zdroja (modified on 23.12.2013 - 20:22):http://kontakt.sturovo.com/drupal/378/doba-pilisskeho-opatstva-pavlinskej-rehole

Odkazy
[1] http://kontakt.sturovo.com/drupal/378/doba-pilisskeho-opatstva-pavlinskej-rehole [2] http://www.oslovma.hu/XXX/MlynkHis.rtf [3] http://www.oslovma.hu/XXX/PsztkTor.rtf [4] http://www.oslovma.hu/index.php/sk/historia/166-historia3-historia3/1076-doba-piliskeho-opatstva-a-pavlinskej-rehole [5] http://kontakt.sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/atraktivne-miesta [6] http://kontakt.sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/historia